Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 5. septembra 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spoločný systém dane z pridanej hodnoty (DPH) – Smernica 2006/112/ES – Oslobodenia – Článok 135 ods. 1 písm. g) – Správa podielových fondov – Pojem – Dôchodkový fond – Porovnateľnosť s podnikom kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) – Riziko investícií znášané poistencami – Dosah – Potreba porovnania s dôchodkovým fondom považovaným dotknutým členským štátom za podielový fond“

V spojených veciach C-639/22 až C-644/22,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutím rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande, Holandsko) z 5. a 6. októbra 2022 a doručené Súdnemu dvoru 12. októbra 2022, ktoré súvisia s konaniami:

X (C-639/22),

Stichting BPL Pensioen (C-643/22),

Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL) (C-644/22)

proti

Inspecteur van de Belastingdienst Utrecht (C-639/22, C-643/22 a C-644/22)

a

Fiscale Eenheid Achmea BV (C-640/22),

Y (C-641/22)

proti

Inspecteur van de Belastingdienst Amsterdam (C-640/22 a C-641/22)

a

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (C-642/22)

proti

* Jazyk konania: holandčina.

Inspecteur van de Belastingdienst Maastricht (C-642/22),

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory C. Lycourgos, sudcovia O. Spineanu-Matei (spravodajkyňa), J.-C. Bonichot, S. Rodin a L. S. Rossi,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Lamote, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. októbra 2023,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– X, Y, Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten a Stichting BPL Pensioen, v zastúpení: K. R. Carton, E. M. van Kasteren a J. P. A. Vermeer, belastingadviseurs,

– Fiscale Eenheid Achmea BV a Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), v zastúpení: U. N. C. Boy a G. J. van Norden, belastingadviseurs,

– holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman, A. Hanje a J. Langer, splnomocnené zástupkyne,

– dánska vláda, v zastúpení: D. Elkan, J. F. Kronborg a C. Maertens, splnomocnené zástupkyne,

– Európska komisia, v zastúpení: J. Jokubauskaitė a W. Roels, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky 14. marca 2024,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 135 ods. 1 písm. g) smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1, ďalej len „smernica o DPH“).

2 Tieto návrhy boli podané v rámci šiestich sporov, po prvé vo veci C-639/22 medzi X, povinným profesijným dôchodkovým fondom a vo veciach C-643/22 a C-644/22 medzi Stichting BPL Pensioen a Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), odvetvovými dôchodkovými fondmi na jednej strane a Inspecteur van de Belastingdienst Utrecht (kontrolór daňovej správy Utrecht, Holandsko) na druhej strane, po druhé vo veciach C-640/22 a C-641/22 medzi Fiscale Eenheid Achmea BV, podnikom, ktorý poskytoval služby odvetvovému dôchodkovému fondu, a podnikovým dôchodkovým fondom na jednej strane a Inspecteur van de Belastingdienst Amsterdam (kontrolór daňovej správy Amsterdam, Holandsko) na druhej strane, a napokon po tretie vo veci C-642/22 medzi Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, povinným profesijným dôchodkovým fondom a Inspecteur van de Belastingdienst Maastricht (kontrolór daňovej správy Maastricht, Holandsko) vo veci uplatnenia oslobodenia od dane z pridanej hodnoty (DPH) stanoveného v článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH vo vzťahu k týmto dôchodkovým fondom.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica o DPH

3 Článok 2 ods. 1 písm. c) smernice o DPH stanovuje:

„1. DPH podliehajú tieto transakcie:

…

c) poskytovanie služieb za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká“.

4 V článku 135 ods. 1 písm. g) tejto smernice sa uvádza:

„1. Členské štáty oslobodia od dane tieto transakcie:

…

g) správa podielových fondov, ako ich definovali členské štáty“.

Smernica PKIPCP

5 Podľa článku 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES z 13. júla 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) (Ú. v. EÚ L 302, 2009, s. 32) (ďalej len „smernica PKIPCP“):

„1. Táto smernica sa uplatňuje na všetky podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (ďalej len ‚PKIPCP‘) so sídlom na území členských štátov.

2. Na účely tejto smernice a v súlade s článkom 3 sú PKIPCP podniky:

a) ktorých jediným účelom je kolektívne investovanie peňažných prostriedkov od verejnosti do prevoditeľných cenných papierov alebo do iných likvidných finančných aktív uvedených v článku 50 ods. 1 a ktoré funguje na princípe rozloženia rizík, a

b) ktorých podielové listy sú na žiadosť držiteľov odkúpené alebo vyplatené priamo alebo nepriamo z aktív takýchto podnikov. Úkony zo strany PKIPCP na zaistenie toho, aby sa hodnota ich podielových listov na burze výrazne nelíšila od čistej hodnoty ich aktív, sa považujú za rovnocenné s takýmto odkúpením alebo vyplatením.

Členské štáty môžu povoliť, aby PKIPCP pozostávali z niekoľkých podfondov.

…“

Holandské právo

6 Ustanovenie § 11 ods. 1 písm. i) bodu 3 Wet houdende vervanging van de bestaande omzetbelasting door een omzetbelasting volgens het stelsel van heffing over de toegevoegde waarde (Wet op de omzetbelasting) [zákon o nahradení existujúcej dane z obratu daňou z obratu podľa systému dane z pridanej hodnoty (zákon o dani z obratu)] z 28. júna 1968 (Stb. 1968, č. 329) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej stanovuje:

„1. Za podmienok stanovených všeobecným správnym opatrením sú od dane oslobodené:

…

i) tieto… služby:

…

3° správa aktív zhromaždených investičnými fondmi, resp. investičnými spoločnosťami na účely kolektívneho investovania“.

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

7 Žalobkyne vo veci samej vo veciach C-639/22 a C-641/22 až C-644/22, konkrétne X, Y, Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, Stichting BPL Pensioen a Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), sú holandské dôchodkové fondy, ktoré si kúpili služby správy majetku od správcu investícií usadeného mimo Holandska. Vo veci C-640/22 žalobkyňa vo veci samej, Fiscale Eenheid Achmea, spoločnosť založená podľa holandského práva, poskytovala služby správy majetku odvetvovému dôchodkovému fondu.

8 Tieto žalobkyne na Rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande, Holandsko), ktorý je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, spochybňujú v každej z vecí uvedených v predchádzajúcom bode sumu DPH, ktorú vypočítali kontrolóri daňového úradu v Utrechte, Amsterdame a Maastrichte (ďalej len „daňová správa“), v súvislosti s nadobudnutím týchto služieb správy majetku. Tvrdia, že dôchodkový fond, ktorý kúpil uvedené služby alebo ktorému boli poskytnuté, predstavuje „podielový fond“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH. V dôsledku toho je nadobudnutie alebo poskytnutie tých istých služieb oslobodené od dane podľa § 11 ods. 1 písm. i) bodu 3 zákona o nahradení existujúcej dane z obratu daňou z obratu podľa systému dane z pridanej hodnoty (zákon o dani z obratu) v znení uplatniteľnom vo veci samej.

9 Z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že holandský dôchodkový systém pozostáva z troch pilierov, a to základného zákonného dôchodku, dôchodkových systémov organizovaných zamestnávateľmi a dobrovoľných individuálnych dôchodkových systémov. Druhý pilier, ktorý upravuje Wet houdende regels betreffende pensioenen (zákon o pravidlách v oblasti dôchodkov) (ďalej len „zákon o dôchodkoch“), zahŕňa podnikové dôchodkové fondy a odvetvové dôchodkové fondy. Povinné profesijné dôchodkové fondy v zmysle Wet verplichte beroepspensioenregeling (zákon o povinnom profesijnom dôchodkovom systéme) tiež patria podľa vnútroštátneho súdu do tohto druhého piliera.

10 Dôchodkovými fondmi, o ktoré ide v sporoch vo veci samej, sú vo veciach C-639/22 a C-642/22 povinné profesijné dôchodkové fondy, vo veciach C-640/22, C-643/22 a C-644/22 odvetvové dôchodkové fondy a vo veci C-641/22 podnikový dôchodkový fond.

11 Vnútroštátny súd v každom z návrhov na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že dôchodkový systém zavedený dotknutými dôchodkovými fondmi je založený na „zmluve o dôchodkových dávkach“, ktorá sa vyznačuje vyplácaním pevne stanovených dôchodkových dávok. Ide o jeden z troch typov zmlúv stanovených zákonom o dôchodkoch. Táto zmluva sa líši od „zmluvy o príspevkoch“, ktorá stanovuje definované príspevky, ktoré sa následne menia na pevne stanovené alebo variabilné dôchodkové dávky, a od „kapitálovej zmluvy“, ktorá je založená na definovanom kapitáli, ktorý sa následne mení na pevne stanovené alebo variabilné dôchodkové dávky.

12 Dôchodkové fondy podliehajú štátnemu dohľadu nad dodržiavaním strategickej miery krytia, ktorá sa vzťahuje na pomer medzi aktívami držanými týmito fondmi a aktualizovanou hodnotou ich dôchodkových záväzkov. Vnútroštátny súd spresňuje, že strategická miera krytia a vlastné zdroje dôchodkového fondu určujú finančnú situáciu tohto fondu, ako aj do veľkej miery výšku príspevkov a ich prípadné zníženia, a takisto aj poskytovanie podmienených príplatkov k dôchodkovým dávkam (indexácia) alebo prípadné zníženie týchto dávok a dôchodkových práv.

13 Výšku príspevkov, ktoré sa majú uhradiť, stanoví dôchodkový fond tak, aby pokryla zvýšenie vlastných zdrojov, ktoré si vyžaduje zvýšenie záväzkov v oblasti dôchodkov, a to aj so zreteľom na prognózy týkajúce sa návratnosti investícií.

14 Pre niektoré dôchodkové fondy, konkrétne tie, o ktoré ide vo veciach C-640/22, C-643/22 a C-644/22, riadiaci výbor každého fondu stanoví sumu príspevkov odvádzaných v prospech týchto fondov po dohode so zamestnávateľskými a zamestnaneckými organizáciami. Príspevky platí zamestnávateľ a sú sčasti zrážané zo mzdy pracovníka. V prípade dôchodkového fondu Y, o ktorý ide vo veci C-641/22, je príspevok určený individuálnym poistencom, ale jeho horná hranica je obmedzená. V tejto poslednej uvedenej veci vnútroštátny súd spresňuje, že zamestnávatelia sa v rokoch 2014 až 2020 zaručili za sumu vo výške 250 miliónov eur, ktorá môže slúžiť na doplnenie príspevkov v prípade, že by boli nedostatočné na zaručenie vzniku očakávaných dôchodkových práv. Vo veciach C-639/22 a C-642/22 poistenci platia príspevky na základe príjmov zo zárobkovej činnosti alebo zisku svojho podniku.

15 Vo všetkých konaniach vo veci samej, s výnimkou veci C-639/22, sa dôchodkové práva a dôchodkové dávky v predmetných dôchodkových systémoch vypočítavajú na základe mzdy a počtu rokov zamestnania každého pracovníka. V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že výška týchto dôchodkových práv a dôchodkových dávok v dôchodkových systémoch, o ktoré ide v týchto veciach, môže podliehať zmenám. Táto suma sa môže zvýšiť napríklad na základe vývoja indexu spotrebiteľských cien. Riadiaci výbor každého dôchodkového fondu rozhodne o priznaní tohto príplatku. Vo veci C-644/22 vnútroštátny súd spresňuje, že priznanie prípadného príplatku je v plnej miere financované z návratnosti investícií vykonaných predmetným dôchodkovým fondom.

16 V dôchodkovom systéme, o ktorý ide vo veci C-639/22, vnútroštátny súd uvádza, že starobný dôchodok sa stanovuje v závislosti od počtu štvrťrokov platenia príspevkov. Ide o referenčný dôchodok, ktorého výšku môže riadiaci výbor dôchodkového fondu zvýšiť v porovnaní s predchádzajúcim rokom podľa stanoveného vzorca, ak na to postačujú finančné prostriedky.

17 V dôchodkovom systéme, o ktorý ide vo veci C-641/22, riadiaci výbor dôchodkového fondu každoročne rozhoduje o tom, či a v akom rozsahu sa prizná príplatok k dôchodkovým právam a dôchodkovým dávkam, pokiaľ to umožňuje majetková situácia fondu. Vo veci C-642/22 sa každoročne poskytuje príplatok vo výške 2 % k dôchodkovým právam a dôchodkovým dávkam. Riadiaci výbor dôchodkového fondu môže rozhodnúť o poskytnutí väčšieho príplatku v závislosti od finančnej situácie tohto fondu, ktorý sa financuje čiastočne z príspevkov a čiastočne z nadmerných výnosov z investovaného kapitálu.

18 Na druhej strane môže byť dôchodkový fond povinný znížiť výšku týchto práv a dávok, ako je to vo veci C-641/22, pokiaľ ide o mieru tvorby dôchodkových práv za rok 2020. Takéto zníženia a zvýšenia sú upravené zákonom o dôchodkoch. V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že nemožno poskytnúť nijaký príplatok, ak sa strategická miera krytia znížila pod určitú úroveň. Vo veci C-644/22 tak dôchodkový fond mohol priznať príplatok až v roku 2009. Okrem toho tento fond, keďže sa mu zhoršila finančná situácia, predložil Nederlandsche Bank (Centrálna banka Holandska) ozdravný plán, ktorý stanovil zníženie vytvorených dôchodkov o 0,85 %.

19 Vnútroštátny súd sa pýta, či sa dôchodkové fondy, o ktoré ide v sporoch vo veci samej, majú považovať za „podielové fondy“, na ktoré sa môže vzťahovať oslobodenie od DPH stanovené v článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH.

20 V tejto súvislosti vnútroštátny súd s odkazom na rozsudky zo 7. marca 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees a i. (C-424/11, EU:C:2013:144), z 13. marca 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), a z 9. decembra 2015, Fiscale Eenheid X (C-595/13, EU:C:2015:801), uvádza, že podielový fond, ktorý – tak ako podielové fondy v sporoch, ktoré prejednáva – nepredstavuje PKIPCP v zmysle smernice PKIPCP, však možno považovať za „podielový fond“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH, ak sa vyznačuje určitými charakteristikami.

21 Uvedený súd sa predovšetkým pýta na výklad jednej z týchto vlastností, a to požiadavky, aby riziko investícií znášali poistenci. Uvádza, že podľa daňovej správy, ktorá v tomto bode odkazuje na rozsudok Hoge Raad (Najvyšší súd, Holandsko), riziko spojené s investíciami vykonanými dôchodkovými fondmi, o ktoré ide v vo veciach, ktoré prejednáva, hroziace poistencom týchto dôchodkových fondov, nie je dostatočne významné.

22 Vnútroštátny súd sa domnieva, že dôchodkové systémy, o ktoré ide vo veci samej, nie sú úplne porovnateľné so systémami, o ktoré išlo v rozsudkoch zo 7. marca 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees a i. (C-424/11, EU:C:2013:144), z 13. marca 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), ani so systémom, o ktorý išlo v rozsudku Hoge Raad (Najvyšší súd) citovanom v návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

23 Podľa neho sa totiž výška dôchodkových práv a dôchodkových dávok v rámci dôchodkových systémov, o ktoré ide v sporoch, ktoré prejednáva, vypočíta na základe príjmov zo zárobkovej činnosti a počtu rokov zamestnania poistencov alebo referenčného dôchodku.

24 Na jednej strane z toho vyplýva, že situácia sa odlišuje od situácie uvedenej v rozsudku zo 7. marca 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees a i. (C-424/11, EU:C:2013:144), pretože sa nemožno domnievať, že by dôchodkové práva a dávky, o ktoré ide pred vnútroštátnym súdom, vôbec nezáviseli od hodnoty aktív a výnosu z investícií vykonaných dôchodkovými fondmi. Hoci výška týchto dôchodkových práv a dôchodkových dávok nezávisí priamo od výnosu z investícií, očakávaná výška dôchodku nie je zaručená. Riziko zmeny hodnoty aktív sa odráža

v strategickej miere krytia, a teda spolu s inými parametrami výpočtu určuje, či a v akom rozsahu môžu byť priznané príplatky alebo či dôchodkové práva a dôchodkové dávky musia byť naopak znížené. Podľa tohto súdu sú tak výnosy z investícií a zmeny hodnoty aktív vyjadrené v úrovni dôchodkových práv a dôchodkových dávok.

25 Na druhej strane dôchodkové systémy, o ktoré ide v sporoch, ktoré prejednáva vnútroštátny súd, sa odlišujú aj od dôchodkového systému uvedeného v rozsudku z 13. marca 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), v ktorom je výška dôchodku určená výškou pevne stanovených príspevkov a z nich dosiahnutými výnosmi, čo zodpovedá podľa tohto súdu skôr dôchodkovému systému organizovanému na základe „zmluvy o príspevkoch“ v zmysle zákona o dôchodkoch. To však nebráni tomu, aby vo všetkých systémoch, o ktoré ide pred vnútroštátnym súdom, znášali riziko deficitu a prebytkov poistenci ako celok prostredníctvom zmenšenia výšky vytvorených práv alebo uplatnenia zníženia, alebo naopak, prostredníctvom poskytnutia príplatkov alebo kompenzácie znížení, ku ktorým došlo skôr.

26 Vnútroštátny súd sa snaží zistiť, či skutočnosť, že riziko investícií znášajú poistenci ako celok, bráni tomu, aby sa dôchodkový fond, o aký ide v sporoch, ktoré prejednáva, považoval za podielový fond, a či stačí, aby poistenci v tejto súvislosti znášali akékoľvek riziko, alebo či musia znášať toto riziko v značnej miere.

27 Okrem toho z návrhov na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vo veciach C-640/22 a C-644/22 žalobkyne vo veci samej, Fiscale Eenheid Achmea a Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL) tvrdia, že zásada daňovej neutrality si vyžaduje porovnanie s určitými dôchodkovými fondmi, ktoré uplatňujú zmluvy o príspevkoch a s ktorými bez toho, aby boli PKIPCP, zaobchádza daňová správa ako s podielovými fondmi. V tejto súvislosti vnútroštátny súd poznamenáva, že podľa listu Staatssecretaris van Financiën (štátny tajomník pre financie, Holandsko) táto daňová správa s niektorými dôchodkovými fondmi, ktoré uplatňujú zmluvy o príspevkoch, zaobchádza ako s podielovými fondmi.

28 Tento súd má však pochybnosti, pokiaľ ide o nevyhnutnosť takéhoto porovnania, keďže kritériá uvedené v rozsudkoch zo 7. marca 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees a i. (C-424/11, EU:C:2013:144), z 13. marca 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139) umožňujúce určiť, či hospodárske subjekty vykonávajú rovnaké transakcie ako PKIPCP, boli rozvinuté z hľadiska zásady daňovej neutrality. Okrem toho sa pýta, či pre individuálneho pracovníka, ktorý nemal vždy možnosť výberu typu dôchodkovej zmluvy, existuje podstatný rozdiel medzi týmito rôznymi druhmi dôchodkových zmlúv.

29 Za týchto okolností Rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky vo veci C-644/22:

„1. Má sa článok 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH… vykladať v tom zmysle, že možno vychádzať z toho, že poistenci dôchodkového fondu, ako je ten v konaní vo veci samej, znášajú investičné riziko, čo vedie k tomu, že dôchodkový fond predstavuje ‚podielový fond‘ v zmysle tohto ustanovenia? Je pri tom relevantné:

– či poistenci znášajú individuálne investičné riziko, alebo postačuje, že dôsledky výsledkov investícií znášajú poistenci ako celok a nikto iný?

– aké vysoké je toto kolektívne, resp. individuálne riziko?

– do akej miery spoluurčujú výšku dôchodkových dávok iné faktory, ako je obdobie tvorby dôchodkových práv, výška mzdy a diskontný faktor?

2. Má zásada daňovej neutrality za následok, že v prípade, ak sa uplatní článok 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH, sa v rámci fondov, ktoré nie sú PKIPCP…, nemá posudzovať výlučne to, či sú porovnateľné s PKIPCP, ale aj to, či sú z pohľadu priemerného spotrebiteľa porovnateľné s inými fondmi, ktoré síce nie sú PKIPCP, ale ktoré členský štát považuje za podielové fondy?“

30 Vo veciach C-639/22, C-642/22 a C-643/22 Rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, ktorá je zhodná s prvou otázkou položenou vo veci C-644/22.

31 Vo veci C-640/22 tento súd spresňuje, že od 1. januára 2018 nedošlo v dôchodkovom fonde, ktorému žalobkyňa vo veci samej poskytla služby správy majetku, k žiadnej aktívnej tvorbe dôchodkových práv, keďže dôchodkový fond, o ktorý ide v spore, ktorý prejednáva vnútroštátny súd, bol nútený previesť svoje aktíva z dôvodu nízkej strategickej miery krytia. Tento súd sa preto pýta na relevantnosť tejto skutočnosti pri skúmaní rizika investícií vykonaných týmto dôchodkovým fondom, ktoré znášajú jeho poistenci.

32 Za týchto okolností Rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tie isté prejudiciálne otázky, aké boli položené vo veci C-644/22, s výhradou spresnenia k prvej otázke, ktoré znie takto:

„… Je pri tom relevantné:

…

– že v dôchodkovom fonde od 1. januára 2018 už nedochádza k aktívnej tvorbe dôchodkových práv a tento fond je povinný previesť celý majetok na poisťovňu alebo iný dôchodkový fond z dôvodu nízkej strategickej miery krytia?

…“

33 Napokon vo veci C-641/22 sa vnútroštátny súd pýta, či okolnosť, už uvedená v bode 14 tohto rozsudku, podľa ktorej sa zamestnávatelia počas určitého obdobia zaručili za tvorbu dôchodkových práv, má vplyv na existenciu rizika investícií vykonaných dôchodkovým fondom, ktoré znášajú jeho poistenci.

34 Za týchto okolností Rechtbank Gelderland (súd v Gelderlande) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, ktorá je zhodná s prvou otázkou položenou vo veci C-644/22, s výhradou spresnenia k tejto otázke, ktoré znie takto:

„… Je pri tom relevantné:

…

– že zamestnávateľ poskytol záruku až do výšky 250 [miliónov eur] na obdobie rokov 2014 až 2020 na dosiahnutie stanovenej tvorby dôchodkových práv?“

35 Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora z 15. novembra 2022 boli veci C-639/22 až C-644/22 spojené na účely písomnej časti konania, ústnej časti konania a rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

36 Svojou prvou otázkou, ktorá je spoločná pre všetky spojené veci, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH vykladať v tom zmysle, že poistencov dôchodkového fondu, ktorý v rámci kolektívneho dôchodkového systému uplatňuje dôchodkovú zmluvu upravujúcu dôchodkové práva a dôchodkové dávky, ktorých výška, hoci je definovaná na základe referenčného dôchodku alebo príjmov zo zárobkovej činnosti a počtu rokov zamestnania každého poistenca, sa môže za určitých podmienok líšiť v dôsledku výsledkov investícií uskutočnených týmto dôchodkovým fondom, možno považovať za poistencov znášajúcich investičné riziko. Tento súd sa tiež pýta, či je relevantný v tejto súvislosti rozsah vzniknutého rizika; skutočnosť, že vzniknuté riziko je individuálne alebo spoločné; počet rokov tvorby dôchodkových práv poistenca; skutočnosť, že tvorba dôchodkových práv bola v určitom okamihu pre dôchodkový fond prerušená, ako aj skutočnosť, že zamestnávateľ sa zaručil počas určitého obdobia za očakávanú tvorbu dôchodkových práv.

37 Podľa článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH členské štáty oslobodia od DPH správu podielových fondov, ako ich definovali členské štáty.

38 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že hoci normotvorca Únie zveril členským štátom úlohu definovať pojem „podielové fondy“, treba za takéto fondy považovať fondy predstavujúce PKIPCP v zmysle smernice PKIPCP (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. marca 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, bod 46 a citovanú judikatúru).

39 Ako vyplýva z článku 1 ods. 2 tejto smernice, PKIPCP sú podniky, ktorých jediným účelom je kolektívne investovanie kapitálu získaného od verejnosti do prevoditeľných cenných papierov, ktoré funguje na princípe rozloženia rizík, a ktorých podielové listy sú na žiadosť držiteľov podielov spätne kúpené alebo vykúpené priamo alebo nepriamo z aktív takýchto podnikov (rozsudok z 9. decembra 2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, bod 36 a citovaná judikatúra).

40 Konkrétne, PKIPCP sú subjekty, v ktorých je veľké množstvo investícií zhromaždených a rozdelených do rôznych druhov cenných papierov, ktoré možno efektívne spravovať s cieľom optimalizovať výsledky a pri ktorých môžu byť jednotlivé investície relatívne malé. Tieto fondy spravujú svoje investície vo vlastnom mene a na vlastný účet, zatiaľ čo každý klient investor má podiel na fonde, ale nie na samotných investíciách fondu (rozsudok z 13. marca 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, bod 50 a citovaná judikatúra).

41 Podľa ustálenej judikatúry sa za podielové fondy musia považovať aj fondy, ktoré bez toho, aby predstavovali podniky kolektívneho investovania v zmysle smernice PKIPCP, majú identické charakteristiky ako tieto posledné uvedené podniky a uskutočňujú tak rovnaké operácie, alebo sú prinajmenšom porovnateľné natoľko, že si navzájom konkurujú (rozsudok z 9. decembra 2015, Fiscale Eenheid X (C-595/13, EU:C:2015:801, bod 37 a citovanú judikatúru).

42 Treba pripomenúť, že Súdny dvor dospel k záveru, že jednou z vlastností požadovaných na to, aby sa subjekt mohol považovať za subjekt s porovnateľnými znakmi ako PKIPCP, a teda za podielový fond, na ktorý sa môže vzťahovať oslobodenie od DPH stanovené v článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH, je to, že podielnici majú právo na zisk alebo znášajú riziko spojené s riadením fondu. Inými slovami sa vyžaduje, aby poistenci znášali investičné riziko (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 7. marca 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees a i., C-424/11, EU:C:2013:144, bod 27; z 13. marca 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, bod 59, a z 9. decembra 2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, body 51 a 52).

43 V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že poistenci dôchodkového systému nenesú riziko spojené s riadením investičného fondu, do ktorého boli aktíva tohto dôchodkového systému zoskupené, ak dôchodok poberaný zamestnancom nijako nezávisí od hodnoty aktív systému a od výsledkov investícií uskutočnených správcami systému, ale je vopred stanovený v závislosti od dĺžky kariéry u zamestnávateľa a výšky mzdy, na rozdiel od výnosu, ktorý môžu očakávať osoby, ktoré si kúpia podielové listy podniku kolektívneho investovania, a ktorý závisí od výsledkov investícií uskutočnených správcami fondu za obdobie, počas ktorého držia tieto podiely (rozsudok zo 7. marca 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees a i., C-424/11, EU:C:2013:144, bod 27).

44 Z toho vyplýva, že na konštatovanie, že poistená osoba v dôchodkovom fonde znáša vyžadované riziko investícií, je nevyhnutné, aby dôchodok poberaný týmto poistencom závisel od investícií uskutočnených týmto fondom, a to v rozsahu porovnateľnom s tým, v akom výnosy majiteľa podielových listov podniku kolektívneho investovania závisia od investícií vynaložených týmto podnikom.

45 Preto na to, aby sa dôchodkový fond mohol považovať za podielový fond, na ktorý sa môže vzťahovať oslobodenie stanovené v článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH, riziko, ktoré znášajú poistenci tohto dôchodkového fondu v dôsledku investícií, ktoré tento fond vykonal, musí byť porovnateľné s rizikom, ktoré znášajú majitelia podielových listov podniku kolektívneho investovania, pokiaľ ide o aktíva, ktoré do neho vložili.

46 Keďže takéto riziko sa musí odzrkadliť vo výške dôchodkových práv a dôchodkových dávok, treba na účely určenia, či poistenci dôchodkového fondu znášajú riziko porovnateľné s majiteľmi podielových listov podniku kolektívneho investovania, preukázať, že výsledky investícií uskutočnených dôchodkovým fondom majú významný vplyv na výšku dôchodkových práv a dôchodkových dávok.

47 Keďže výnos, ktorý môžu očakávať vlastníci podielových listov podniku kolektívneho investovania, závisí v podstate od výsledkov investícií uskutočnených týmto subjektom za obdobie, počas ktorého vlastnia tieto podiely, čo má okamžitý vplyv na hodnotu uvedených podielov, uplatnenie oslobodenia od dane stanoveného v článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH na dôchodkový fond predpokladá, že výška dôchodkových práv a dôchodkových dávok splatných na základe dotknutej dôchodkovej zmluvy nie je zaručená, ale závisí predovšetkým, či už pozitívne alebo negatívne, od výsledkov investícií uskutočnených týmto fondom.

48 Na to, aby sa preukázalo, že investičné riziko znášané poistencami dôchodkového fondu je porovnateľné s rizikom, ktoré znášajú vlastníci podielových listov podnikov kolektívneho investovania, tak výška dôchodkových práv a dôchodkových dávok nemôže byť široko vopred určená v závislosti od dĺžky kariéry u zamestnávateľa a výšky mzdy každého poistenca. V tejto

súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby určil, ako v podstate uviedla generálna advokátka v bode 44 svojich návrhov, či dôchodkové práva a dôchodkové dávky závisia predovšetkým od výsledkov investícií uskutočnených dotknutým dôchodkovým fondom.

49 V prejednávanej veci vnútroštátny súd uvádza, že v dôchodkových systémoch, o ktoré ide vo veciach samých dôchodkové práva a dôchodkové dávky sa v zásade vypočítavajú na základe referenčného dôchodku alebo príjmov zo zárobkovej činnosti a počtu rokov zamestnania každého poistenca, že ich výška nezávisí priamo od výsledkov investícií vykonaných dôchodkovým fondom, ale nie je ani zaručená. Strategická miera krytia umožňuje určiť, či a v akom rozsahu možno priznať poistencom príplatky alebo či dôchodkové práva a dôchodkové dávky musia byť naopak znížené. Podľa vnútroštátneho súdu sa tak výsledky týchto investícií odrážajú vo výške dôchodkov. Okrem toho riziko deficitu a možnosť prebytkov sú rozdelené na poistencov ako celok.

50 Zdá sa, že z týchto skutočností vyplýva, že výška dôchodkových práv alebo dôchodkových dávok je vo veľkej miere vopred vymedzená v závislosti od dĺžky kariéry u zamestnávateľa a mzdy každého poistenca. Okrem toho zmena tejto sumy závisí od strategickej miery krytia definovanej najmä odkazom na aktualizovanú hodnotu záväzkov v oblasti dôchodkov. Hoci teda uvedená suma môže byť znížená alebo zvýšená a priznanie príplatkov je v niektorých prípadoch plne financované z výsledkov investícií vykonaných dôchodkovým fondom, tá istá suma zrejme závisí od viacerých faktorov, pričom výsledky týchto investícií zrejme nie sú hlavným faktorom, čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu s prihliadnutím na všetky vlastnosti dotknutých dôchodkových zmlúv.

51 Okrem toho na účely určenia, či investičné riziko porovnateľné s investičným rizikom, ktoré znášajú vlastníci podielových listov podniku kolektívneho investovania znášajú poistenci dôchodkových fondov dotknutých vo veci samej, nestačí konštatovať, že títo poistenci jednotlivo alebo spoločne znášajú riziko investícií uskutočnených takým dôchodkovým fondom, na rozdiel od iných osôb alebo subjektov. Ak totiž tieto investície majú len okrajový vplyv na výšku dôchodkových práv a dôchodkových dávok, riziko vzniknuté poistencom nie je porovnateľné s rizikom vlastníkov podielových listov podniku kolektívneho investovania, pokiaľ ide o aktíva, ktoré do neho vložili.

52 Naopak, ak má riziko investícií vykonaných dôchodkovým fondom významný vplyv na výšku dôchodkových práv a dôchodkových dávok splatných na základe dôchodkovej zmluvy, nezáleží na tom, že toto riziko je rozdelené na poistencov tohto dôchodkového fondu ako celok a jeho vplyv je teda zmiernený. Táto okolnosť totiž vyplýva z toho, že v uvedenom fonde boli združené finančné prostriedky, a nebráni tomu, aby sa uvedené riziko odrazilo individuálne na právach všetkých poistencov toho istého dôchodkového fondu.

53 Rovnako nie je dôležitý počet rokov tvorby dôchodkových práv poistenca ani skutočnosť, že obdobie tvorby týchto dôchodkových práv bolo v určitom okamihu prerušené, pokiaľ ide o dôchodkový fond, ako je to vo veci C-640/22. Ako totiž uviedla generálna advokátka v bode 46 svojich návrhov, dôležitý je len spôsob, akým sú dôchodkové práva a dôchodkové dávky upravené v dôchodkovej zmluve poistenca, a rozsah, v akom tieto dôchodkové práva a dôchodkové dávky závisia od výsledkov investícií vykonaných dôchodkovým fondom. Skutočnosť, že dôchodkový fond zanikol alebo je z dôvodu svojej finančnej situácie povinný previesť svoje aktíva na iný subjekt, nemá vplyv na existenciu investičného rizika znášaného poistencami tohto dôchodkového fondu s výnimkou prípadu, keď tento prevod zahŕňa prevod rizika na tretí subjekt.

54 Mohlo by to tak byť v prípade konkurzu dôchodkového fondu, čo predstavuje kolektívne riziko, ktoré treba odlíšiť v porovnaní s možnosťou zmien výšky dôchodkových práv a dôchodkových dávok. V tomto prípade prináleží vnútroštátnemu súdu overiť, či pre dotknutý dôchodkový fond bola zavedená určitá forma štátnej záruky alebo systém zaistenia, s cieľom zistiť, či poistenci znášajú aj riziko, ktoré prináša vyhlásenie konkurzu na tento fond.

55 Okrem toho nie je vylúčené, že skutočnosť, že zamestnávateľ sa počas určitého obdobia stal ručiteľom na účely očakávanej tvorby dôchodkových práv, môže mať vplyv na dôchodkové práva a dôchodkové dávky, keďže v tomto prípade zaplatené príspevky môžu viesť k zaručenej výške dôchodku, nezávislej od výsledkov investícií uskutočnených dotknutým dôchodkovým fondom, čo by mohlo vylúčiť existenciu požadovaného rizika nato, aby tento fond mohol byť považovaný za taký, že má črty porovnateľné s PKIPCP. S výnimkou prípadu, že by táto záruka bola úplná, však vnútroštátny súd musí overiť, do akej miery majú výsledky týchto investícií vplyv na celkovú výšku týchto dôchodkov.

56 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH sa má vykladať v tom zmysle, že poistencov dôchodkového fondu, ktorý v rámci kolektívneho dôchodkového systému uplatňuje dôchodkovú zmluvu upravujúcu dôchodkové práva a dôchodkové dávky, ktorých výška, hoci je definovaná na základe referenčného dôchodku alebo príjmov zo zárobkovej činnosti a počtu rokov zamestnania každého poistenca, sa môže za určitých podmienok meniť v dôsledku výsledkov investícií vykonaných týmto dôchodkovým fondom, možno považovať za poistencov znášajúcich investičné riziko len vtedy, ak táto suma závisí predovšetkým od výsledkov týchto investícií. Na účely takéhoto posúdenia nie je relevantný ani počet rokov tvorby dôchodkových práv poistenca, ani skutočnosť, že tvorba dôchodkových práv bola v určitom okamihu prerušená, pokiaľ ide o dôchodkový fond. Skutočnosti, že riziko je znášané individuálne alebo spoločne, najmä v prípade konkurzu, alebo že zamestnávateľ sa počas určitého obdobia stane ručiteľom na účely predpokladanej tvorby dôchodkových práv, predstavujú relevantné faktory bez toho, aby boli ako také rozhodujúce.

O druhej otázke vo veciach C-640/22 a C-644/22

57 Svojou druhou otázkou vo veciach C-640/22 a C-644/22 sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH v spojení so zásadou daňovej neutrality vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či dôchodkový fond, ktorý nie je PKIPCP, môže využiť oslobodenie od dane stanovené týmto ustanovením, sa vyžaduje vykonať nielen porovnanie s takýmto podnikom, ale aj posúdiť, či z hľadiska právnej a finančnej situácie poistenca vo vzťahu k tomuto dôchodkovému fondu je uvedený dôchodkový fond porovnateľný s inými fondmi, ktoré sú považované dotknutým členským štátom za podielové fondy v zmysle tohto ustanovenia bez toho, aby predstavovali PKIPCP.

58 Z bodov 38 a 41 tohto rozsudku vyplýva, že v rámci uplatnenia tohto oslobodenia sú členské štáty povinné zaobchádzať s fondmi, ktoré predstavujú PKIPCP v zmysle smernice PKIPCP, ako so spoločnými investičnými fondmi a že za podielové fondy sa musia považovať aj fondy, ktoré bez toho, aby boli podnikmi kolektívneho investovania v zmysle tejto smernice, vykonávajú rovnaké činnosti alebo sa prinajmenšom vyznačujú porovnateľnými znakmi s týmito podnikmi do takej miery, že si navzájom konkurujú.

59 Aj keď sa totiž oslobodenie od dane stanovené v článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH má vykladať reštriktívne, zásada daňovej neutrality, ako aj cieľ uľahčiť investorom investovanie do cenných papierov prostredníctvom investičných podnikov si vyžadujú, aby mu bol priznaný plný účinok (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. júna 2021, K a DBKAG, C-58/20 a C-59/20, EU:C:2021:491, bod 38 ako aj citovanú judikatúru).

60 Konkrétne zásada daňovej neutrality bráni tomu, aby sa s podobnými tovarmi alebo poskytnutiami služieb, ktoré si navzájom konkurujú, zaobchádzalo rozdielne z hľadiska DPH (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. februára 2022, Finanzamt A, C-515/20, EU:C:2022:73, bod 43 a citovanú judikatúru).

61 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že podľa listu štátneho tajomníka pre financie musí daňová správa zaobchádzať s niektorými dôchodkovými fondmi, ktoré uplatňujú zmluvy o príspevkoch, ako s podielovými fondmi v zmysle článku 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH.

62 V tomto liste štátny tajomník pre financie konštatoval, že individuálny dôchodkový systém s vymedzenými príspevkami je podielovým fondom, a to z dôvodu, že v podstate v takomto dôchodkovom systéme poistenci znášajú investičné riziko. Okrem toho niektoré kolektívne dôchodkové systémy s vymedzenými príspevkami môžu byť tiež považované za podielové fondy, ak sa tvorba dôchodkových práv uskutoční spôsobom porovnateľným s tvorbou takýchto práv v individuálnych dôchodkových systémoch s vymedzenými príspevkami.

63 V tomto kontexte sa poistenec dôchodkového fondu musí považovať za priemerného spotrebiteľa, na ktorého odkazuje vnútroštátny súd. V prejednávanej veci teda prináleží tomuto súdu, aby vykonal konkrétne preskúmanie s cieľom určiť, či z hľadiska právnej a finančnej situácie tohto poistenca vo vzťahu k dôchodkovému fondu sú dôchodkové práva nadobudnuté na základe dôchodkových zmlúv uplatňovaných dôchodkovým fondom, o aké ide vo veci samej, ktoré podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania predstavujú „zmluvy o dôchodkových dávkach“, porovnateľné s dôchodkovými právami nadobudnutými na základe dôchodkovej zmluvy „o príspevkoch“, ktorú uplatňuje dôchodkový fond kvalifikovaný členským štátom ako podielový fond v zmysle článku 135 ods. 1 písm. g), smernice o DPH, ktorý sa vyznačuje najmä skutočnosťou, že poistenci znášajú investičné riziko.

64 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na druhú otázku vo veciach C-640/22 a C-644/22 odpovedať tak, že článok 135 ods. 1 písm. g) smernice o DPH v spojení so zásadou daňovej neutrality sa má vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či dôchodkový fond, ktorý nie je PKIPCP, môže využiť oslobodenie od dane upravené v tomto ustanovení, sa vyžaduje nielen porovnanie s takýmto podnikom, ale treba tiež posúdiť, či z hľadiska právnej a finančnej situácie poistenca vo vzťahu k tomuto dôchodkovému fondu je uvedený dôchodkový fond porovnateľný s inými fondmi, ktoré bez toho, aby predstavovali PKIPCP, sú považované dotknutým členským štátom za podielové fondy v zmysle uvedeného ustanovenia.

O trovách

65 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 135 ods. 1 písm. g) smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   poistencov dôchodkového fondu, ktorý v rámci kolektívneho dôchodkového systému uplatňuje dôchodkovú zmluvu upravujúcu dôchodkové práva a dôchodkové dávky, ktorých výška, hoci je definovaná na základe referenčného dôchodku alebo príjmov zo zárobkovej činnosti a počtu rokov zamestnania každého poistenca, sa môže za určitých podmienok meniť v dôsledku výsledkov investícií vykonaných týmto dôchodkovým fondom, možno považovať za poistencov znášajúcich investičné riziko len vtedy, ak táto suma závisí predovšetkým od výsledkov týchto investícií. Na účely takéhoto posúdenia nie je relevantný ani počet rokov tvorby dôchodkových práv poistenca, ani skutočnosť, že tvorba dôchodkových práv bola v určitom okamihu prerušená, pokiaľ ide o dôchodkový fond. Skutočnosti, že riziko je znášané individuálne alebo spoločne, najmä v prípade konkurzu, alebo že zamestnávateľ sa počas určitého obdobia stane ručiteľom na účely predpokladanej tvorby dôchodkových práv, predstavujú relevantné faktory bez toho, aby boli ako také rozhodujúce.

2. **Článok 135 ods. 1 písm. g) smernice 2006/112 v spojení so zásadou daňovej neutrality**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   na účely určenia, či dôchodkový fond, ktorý nie je podnikom kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP), môže využiť oslobodenie od dane upravené v tomto ustanovení, sa vyžaduje nielen porovnanie s takýmto podnikom, ale treba tiež posúdiť, či z hľadiska právnej a finančnej situácie poistenca vo vzťahu k tomuto dôchodkovému fondu je uvedený dôchodkový fond porovnateľný s inými fondmi, ktoré bez toho, aby predstavovali podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov, sú považované dotknutým členským štátom za podielové fondy v zmysle uvedeného ustanovenia.

Podpisy